

Het lijkt op opzettelijke verwringing van den logischen gang van zaken om te verkondigen dat de kunst van Toyokuni in 1806 ineenstortte en al haar kracht en beteekenis verloor. Een man die in de periode waarin hij andere groote meesters navolgde, een goeden naam en hoogstaande resultaten wist te verwerven, die onder zijne acteursportretten bladen ontwierp van gelijke kwaliteit als die van Shunshō en die in zijn later werk en in zijne teekeningen steeds den indruk geeft op geniale wijze den vorm te beheerschen, kan niet de mindere geacht worden van kunstenaars die, volgens het japansche systeem, in de lijn hunner leermeesters behoorden te werken en te scheppen. Misschien zelfs kan men zeggen dat de aan zijn eclecticisch wezen verbonden beweeglijkheid, die bij hem geen aanleiding tot stumperwerk gaf, hem in artistiek vermogen superieur deed zijn aan de vele meesters die zich slechts hielden aan den éénen weg hun door den leermeester voorgeschreven. Dat hij in den tijd voor Utamaro's dood nog niet de kracht had en daardoor ook niet de impuls voelde om geheel eigen wegen te gaan en in de lijn der normale ontwikkeling een eigen school te stichten, mag niet als een bewijs van zijn onvermogen voor zijne voeten worden geworpen. Hij heeft duidelijk genoeg bewezen wat in hem stak toen de tijd daar was, alleen iets later dan de Europeesche critici hadden gewild. Want toen hij de stutten kwijt raakte waarop hij tot nog toe had gesteund bleef hij niet neerzitten in besef van onmacht. Integendeel hij zocht zijn eigen weg en werd het hoofd van een nieuwe school, de grootste die de Ukiyoye ooit heeft gekend. Dat deze school op den duur zooveel invloed verkreeg dat de latere nakomelingen van andere scholen zich bijna allen daarbij aansloten, spreekt er voor dat de richting die Toyokuni had aangegeven, zoowel voor den tijd als voor de omgeving, de juiste was. Het is dientengevolge aan te nemen dat het succes van Toyokuni, dat door zijn opvolgers, niettegenstaande de betrekkelijk vele mindere krachten onder hen, kon worden gehandhaafd, welverdiend was. Dit blijkt b.v. ook uit het feit dat deze prenten thans in Japan nog hoog staan aangeschreven en ten deele zelfs hooger worden gewaardeerd dan die der oudere scholen, mits die prenten in alle opzichten van goede kwaliteit zijn en geen achteruitgang toonen door slijtage, kleurverlies of andere oorzaken.

Wij kunnen thans als zeker aannemen dat de verandering die het gevolg was van Toyokuni's optreden, nòch in stijl en wezen der prenten, nòch in de waardeering der hedendaagsche Japanners een achteruitgang beteekende, nòch ook dat de Europeesche kunstzin bij hen die meer van japansche prenten begrijpen, op den duur de minachtende houding kan blijven volhouden die ontstaan en gepropageerd is in een tijd dat men met de Japanners en hunne kunstvoortbrengselen nog niet al te best op de hoogte was, en ook de Europeesche kunstwaardeering een geheel andere mocht heeten dan die van heden ten dage.

Het ligt voor de hand dat wij de redenen moeten trachten op te sporen die onze onverschilligheid tegenover deze prenten verklaren.